

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

13/3-2012
2011/04529
→ 088

Dato: 6.03.2012

Deres ref.: 201104529

Hørings svar til NOU 2011:18, Struktur for likestilling

Senter for tverrfaglig kjønnsforskning ved Universitetet i Oslo viser til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets høringsbrev av 9.12.2011 og avgir herved sin uttalelse i henhold til utsatt frist 9. mars 2012.

Senter for tverrfaglig kjønnsforskning (STK) ved Universitetet i Oslo anser at utredningen utgjør et svært godt grunnlag for det videre arbeidet med å utvikle tiltak som kan styrke den offentlige innsatsen for likestillingsarbeid på sentralt, regionalt og lokalt nivå i Norge. Til tross for at likestilling er et prioritert politisk mål i Norge, viser utredningen tydelig at forvaltningen av feltet er bristfellig, ustrukturert og fragmentert. Utvalget peker på flere svakheter i organiseringen og implementeringen av den offentlige politikken og lovgivningen på feltet. STK støtter utvalgets konkrete forslag (pkt.1-18) og ser det som avgjørende at forslagene følges opp. Vi ønsker å gi noen kommentarer til de generelle utgangspunktene for utvalgets arbeid og til noen av forslagene som utvalget presenterer.

I dag ses likestillingspolitikk som noe som er flerdimensjonalt og interseksjonelt. STK synes at utvalget – i tråd med sitt mandat – har lyktes godt med å ha kjønnslikestilling i fokus samtidig som likestilling diskuteres i et bredt perspektiv, særlig med hensyn til livsløp, etnisitet og klasse. Vi vil også berømme utredningen for det omfattende, interessante og nyttige kunnskapsgrunnlaget som er framskaffet på kort tid, og for viljen til å utvikle norske faguttrykk ("integrering av likestillingsperspektiv" i stedet for "mainstreaming", og "sammensatt diskriminering" i stedet for "multiple discrimination").

Kjønnsforskningen både i Norden og det øvrige Europa har vist at integrering av likestillings- og kjønnspektiver i politikk og lovgivning ikke er en patentløsning for suksess. Den "doble strategien", som også inkluderer kjønnsespesifikke tiltak og aksjoner, er fortsatt nødvendig. Dette er noe som utvalget betoner, og som vi fullt ut bifaller. I mange land, institusjoner og organisasjoner har integrering forblitt en retorisk strategi, og i praksis har kjønn og likestilling ofte blitt marginalisert. Men utvalget har klart den utfordringen som ligger i en utvidet og kompleks tilnærming til likestilling: Kjønn ses i et interseksjonelt og flerdimensjonalt perspektiv;

integreringsstrategien er i fokus – men ”barnet kastes ikke ut med badevannet”. Dette er viktig å følge opp også i framtiden.

Vi støtter utvalgets fokus på at likestillingsarbeidet bør organiseres slik at alle berørte parter får anledning til å følge opp iverksetting av lovgivning og politikk på dette feltet. Det er særlig viktig at pådriver- og kompetanseoppgavene når det gjelder likestilling organiseres slik at likestillings- og antidiskrimineringsarbeidet får større gjennomslagskraft i kommuner og i fylker, og innenfor statlig og privat sektor. Mot denne bakgrunn støtter vi utvalgets forslag om at det etableres et nytt direktorat under Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) med fagansvar for iverksetting av den offentlige likestillingspolitikken. I Norge finnes en lang tradisjon og gode erfaringer med at statlig forvaltning utøves gjennom direktorater. Det er åpenbart behov for en styrking av forvaltningsstrukturen dersom Norge vil realisere de politiske ambisjonene på dette feltet, og forslaget om et direktorat er godt begrunnet. Vi anser det også svært viktig at direktoratet får forankring i hele landet gjennom etablering av regionale kontorer, noe som også er i tråd med norske regionalpolitiske målsettinger og praksis. Det er viktig å etablere eller styrke regionale nettverk, der man kan ha en fortløpende diskusjon med organisasjoner, forvaltning, barnehager, skoler og andre aktører som jobber på likestillings- og antidiskrimineringsfeltet. Dette gir muligheter å trekke på den erfaringskunnskapen som finnes på feltet og som representerer et viktig kompetanseelement i likestillingsarbeidet.

Vi vil også uttrykke støtte til forslaget om en forbedret aktivitets- og rapporteringsplikt for arbeidsgivere og myndigheter, med større vekt på aktiv veiledning og kontroll. Vi ser det dertil som viktig å forbedre sanksjonsmulighetene dersom man ikke følger likestillings- og diskrimineringslovenes bestemmelser.

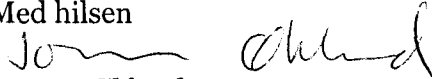
Vi har notert oss at utvalget er sammensatt av forskere. Dette understreker at likestilling i Norge betraktes som et politikkfelt som skal være kunnskapsbasert. Departementene og andre politiske aktører kan påvirke utviklingen av forskningen gjennom dialog med forskningsmiljøene og ved bruk av økonomiske virkemidler. Vi forventer at utvalget i sin neste utredning foreslår konkrete tiltak som kan utvikle et bedre kunnskapsgrunnlag for likestillingspolitikken i Norge. Vi minner igjen om den dobbelte strategien, for eksempel etablering av særskilte program for kjønns- og likestillingsforskning samtidig med tiltak som styrker integrering av kjønnsperspektiv generelt i alle satsinger til forskningsfinansierende instanser som Norges Forskningsråd. I denne sammenheng er det også viktig å videreføre arbeidet med å fremme likestilling i forskningen. Vi ser også gjerne at utvalget kommer med konkrete forslag på hvordan organiseringen og finansieringen av dette kunnskapsfeltet kan forbedres, blant annet gjennom det nye direktoratet.

Pådriverarbeidet ivaretas best gjennom et godt og omfattende kompetansegrunnlag. Et direktorat på dette området vil styrke mulighetene for å videreutvikle og trekke veksler på et samarbeid med den etablerte kjønns- og likestillingsforskningen. Et direktorat med regionale kontorer vil kunne nyttiggjøre seg av den forskning som allerede eksisterer, initiere ny forskning, og eventuelt gjennomføre mindre utredninger og kartlegginger selv. Kunnskapsbehovet på feltet er stort, ikke minst når det gjelder lokal politikkutvikling og iverksetting, og vi støtter utredningens forslag om at det tas initiativ til en større satsing i form av et tiårig utviklingsprogram for lokalt likestillingsarbeid. Vi håper at utvalget i neste fase av sitt arbeid kan gi konkrete forslag på temaer for utviklings- og forskningsprosjekt som kan styrke kunnskapsbasen for likestillings- og antidiskrimineringspolitikken i Norge. I denne sammenheng er det interessant å sammenlikne situasjonen med det som de seneste årene har skjedd i Sverige. Der har regjeringen i løpet av årene 2007-2010 gjennomført en omfattende satsing på prosjekt og aktiviteter innenfor likestillingsområdet, med en tidobling av de ressurser som dette politikfeltet tidligere hadde fått.

Vi vil gi ros for et "bottom-up" perspektiv i NOU'en. Selv om utredningen primært har hatt som oppgave å utrede de institusjonelle og organisatoriske rammene for offentlig likestillingsarbeid, støtter vi utredningens vekt på frivillige organisasjoners rolle. Demokratiske hensyn tilsier at likestillingsarbeidet må være godt forankret i sivilsamfunnet for å få nødvendig legitimitet og gjennomslag. Utredningen peker på klare forbedringspotensial for samarbeidet mellom myndigheter/politikksektoren og frivillige organisasjoner. Både kvinne- og kjønnspolitiske interesseorganisasjoner og nettverk som arbeider med kunnskapsproduksjon og kunnskapsutvikling er viktige i denne sammenheng. Vi mener styrket statlig driftsstøtte er viktig for å stimulere sivilsamfunnets arbeid på dette feltet, og ser positivt på forslaget om en prøveordning med støtte til flerdimensjonalt likestillingsarbeid. Likeledes mener vi det er vesentlig å etablere nye strukturer for kontakt mellom myndighetene og organisasjonssamfunnet, og støtter forslaget om et Kontaktutvalg for likestilling med et eget sekretariat, samt et forum for likestilling i arbeidslivet med formål å styrke gjennomføringen av aktivitets- og redegjøringsplikten.

Utvalget har valgt en tilnærming til likestilling som fokuserer på betydningen av menneskerettigheter og de sentrale prinsippene om rettferdighet og demokrati. Samtidig som vi gir vårt støtte til denne tilnærmingen foreslår vi at også andre argumentasjonslinjer får plass i utvalgets neste NOU. Det kan være kjønnsbaserte makt- og interesseperspektiv, utfordringer og muligheter knyttet til kjønnsarbeidsdeling eller oppfatninger om at likestilling også kan betraktes i et nytteperspektiv for eksempel sett i sammenheng med sosiale innovasjoner.

Med hilsen

Jorunn Økland
senterleder